

sågo under färden utför Kum-daria då vi dagligen drevo förbi förtorkade träd och buskar, vita eller gråa vårdar över gamla gravar och såsom jag under föregående resor bevittnat kring Lou-lan och i andra delar av Lop-öknen. Åter och åter igen förvånas man över att popplarnas stammar ännu efter 1,600 år förbli stående upprätt, ehuru otaliga, flygsandförande stormar dragit fram över dem. Endast stammarna hålla stånd, grenar och kvistar ha längesedan försvunnit, virket är förtorkat, ljusgrått och skört, brinner härligt och sjunker i vatten. Denna sistnämnda egenskap som jag av en ren tillfällighet uppdagade beror förmodligen därpå att dessa stammar, sedan de berövats sin bark torkat och spruckit, blivit impregnerade med flygsand och stoft, vilket möjligen också bidrar till att konservera och härda dem och öka deras motståndskraft mot vinden.

Ett sådant händelseförlopp hade ägt rum vid Kum-daria och kring Lou-lan omkr. år 330 e. Kr. Även om krigiska och politiska omstörtningar bidragit till stadens evakuering, reste dock flodens och sjöns vandring mot söder absolut oöverstigliga hinder i vägen för människornas och det organiska livets fortbestånd i denna trakt. Då jag den 28 mars år 1900 blev den förste som höll sitt intåg i den gamla staden, fann jag mig omgiven av ett landskap, som i allt bar dödens prägel. Blott i några depressioner längre söder ut i öknen, dit Tarimvatten i deltaarmar på vissa mellantider kan ha nått fram, fanns då ännu en och annan tamarisk, som kvarhöll en gnista av liv.